

reső lázadását. A könyvben bemutattott, atomháborúk sújtotta világ tónusai, az elismerésre méltó írói igényességgel megragadott szép és borzalmas enyészet megjelenésének színesztéziája teszi maradandó élménnyé ezt az izgalmas regényt, melyet olvasva ízelítőt kapunk a Sztrugackij testvérek Tarkovszkijt is megihlető képiségéből. S nem mellesleg, aki a sci-fi-tematikával kapcsolatos előítéletei miatt elsősorban szórakoztató olvasmányra vágyik, egyáltalán nem fog csalódní.

KÉPES GÁBOR

(Fordította Weisz Györgyi, *Galaktika Fantasztikus Könyvek, Budapest, 2009, 348 oldal, 2990 Ft*)

**JANE AUSTEN –
SETH GRAHAME-
SMITH:**
*Büszkeség és
balítelet meg
a zombik*

Seth Grahame-Smith könyve meglepő jelenség. Populáris és magaskultúra találkozása, a posztmodern irodalomban már-már közhelynek számító *pastiche* olyan szokatlan megjelenési formája, amely már csak különössége folytán is figyelmet kelt. Olyan meglepő, hogy az eddig megjelent

angol nyelvű kritikák nem is tudnak mit kezdeni vele. Mintha mindenki óvatosan kívárna, figyelve, mások mint mondanak. Vannak felháborodott reakciók, de a várhatóánál jóval kevesebb. És még kevesebben merik kimondani, hogy jelen formájában ez a könyv egy elszalasztott lehetőség.

Maga a cím szentelen utalás magas- és popkultúra összeborenlására: a *balítelet* után odabiggyesztett *meg a zombik* egy tessék-lássék összefércelt élőhalottat idéz, aminek egyetlen funkciója, hogy rémisztgessen, hörögjön, majd gusz-tustalan fröccsenések kíséretében szétessen. Ez azonban magára a regényre egyáltalán nem igaz. Ha az irodalmi szentségtörés felett érzett felháborodásunkat legyűrjük,

el kell ismernünk, hogy doktor Frankenstein-Grahame-Smith igen alapos sebészi munkát végzett.

Elsőre meghökken-tő, hogy Austen világá-ba milyen könnyedén beleilleszthető a garáz-dálkodó élőhalottaké. A hölgyek mindennapos kézimunkázás helyett a

harci felszerelést tartják karban, és az ének- és zongoraórák mellett harci képzésben vesznek részt, de egészében véve a megszokott mederben folyik az életük. A gonosz hordák féken tartásának szerepe pe-

dig nem áll messze attól a korabeli ideológiától, miszerint a nők feladata az otthon békéjének és erkölcsi tisztaságának megőrzése. Csak a fegyvernem más: a lányokat hímzés helyett harcművészetekre oktatják a távol-keleti leánynevelő intézetekben.

De ha jobban belegondolunk, ez az illeszkedés nem is annyira meglepő. A regény megírása idején Anglia háborúban állt Napóleon fél Európát leigázó seregeivel. Austen karaktereinek többsége akkor is csak mindennapi, apró-cseprő ügyeit látja, ha összedől körülötte a világ; mégis, mintha tudat alatt mindannyian fenyegetve éreznék magukat, ezért kapaszkodnak saját kicsinyes rögeszméikbe. Ez a kimondatlan rettegés ölthet testet a „kimondhatatlanok” (fel)támadásában.

Persze a könyvet nem muszáj ennyire komolyan venni. Sőt kimondottan ellenjavallott, elvégre bevallott célja a szórakoztatás. Sznobizmusunkat leküzdve képzeljük magunk elé a Bennet lányokat báli ruhában, amint a Halál Pentagrammája nevű formációba rendeződve kaszabolják az élőhalottakat, egyik kezükben törrel, másikat a báli etikett szerint illedelmesen hátuk mögött tartva. Vagy a híres vámpírölő Lady de Bourgh-öt elvakult nindzsa követői körében...

A szerző jól él az abszurditás kínálta humoros lehetőségekkel. Kár, hogy a történet előrehaladtá-

val a zombisereg egyre jobban kifulladás, veszélyes ellenségéből pusztáretorikai eszközzé válik. Ezen még az sem változtat, hogy Elizabeth és Lady de Bourgh végső összecsapása az akciófilmek műfaji szabályai szerint látványos fegyveres és pusztakezes párbajjá alakul. Mire pedig a két főhős egymásra talál, a zombiszáznak már csak némi szálnalmas kaparászásra futja az erejéből, pusztán azért, hogy a szerelmespárnak legyen módja a közös harcot is kipróbálni.

Ettől még a történet izgalmas marad, csak hogy ez nem Grahame-Smith története. A szerző saját bevallása szerint jól ismeri a horrorfilmek világát, neki igazán tudnia kellett volna, hogy nem tanácsos megzavarni a halottak nyugalalmát. Mégis kirángatta a sírjából Jane Austent, aki bebizonyítja, hogy ő akkor sem zombi, ha majd' kétszáz éve halott. Sőt nagyon is élő szerző, akinek a története át-és visszaveszi a hatalmat, és diadalmaskodik. A regény végére egyetlen izgalmas kérdés marad: vajon egymásra talál-e Elizabeth és Darcy? Erre pedig már régóta tudjuk a választ.

Természetesen nem meglepő, hogy íróként Jane Austen még holtan is keresztben lenyeli Seth Grahame-Smithet. És ha a regény néhány olvasóját arra indítja, hogy elolvassák az eredeti *Büszkeség és balítéletet*, már nem íródott hiába.

De a felvillantott és kihagyott lehetőségért tényleg kár.

F. BIRKUS ILONA

(Fordította Berta Ádám, Athenaeum Kiadó, Budapest, 2009, 308 oldal, 2990 Ft)

TÓTH KRISZTINA: *Hazaviszlek, jó?*

Anyukám elvetemült krimiolvasó. Az elején kitalálja a gyilkost, de azért végigolvassa. Aztán elfelejti, és megint. Meg szereti az életrajzi dolgokat is: Vathy Zsuzsa, Karinthy Ferenc, Szobotka Tibor fogy nálunk kilószám. Egy éjjel, egy könyv. Tényleg volt Örkénynek Németországban nagynénje? (Mi van?) *Macskajáték*. Szabó Magda hányban is kapott Kosuth-díjat? *Az ajtó*. Ilyen kérdésekkel nyaggat, meg hogy: *akit te olvasol*, miket írnak mostanában? Benyúlok a táskámba, nem, ezt most nem, majd nézek valamit, ami neked is. Óvatos próbálkozások Háy irányába, mint ami mégiscsak valamiféle realista ügy lenne, vagy legalábbis nem úgy posztmodern: teljes kudarc. (Kisfiam, nekem ilyet többet ne hozzál.)

De Tóth Krisztában nagyon bízom. Ha akarom, rendes referen-

ciális könyv, nemfikció: kezelhető mennyiségben társadalmi problémák és lehetetlen, hajszálpontos megfigyelések (nekem is régi mániám, a metrókocsik ülésén *valóban* öten férnek el kényelmesen, nem pedig hatan), az én anyukámnak ez kell, vagy gyilkosság. Mondjuk a minimalista kanapén talpig Chelben ücsörgő, disznófejű nőt a borítóról ki kell majd magyaráznom, de onnantól kicsit könnyebb a helyzet.

Tárcanovellák, publicisztikák – ígéri a szöveg. De melyik? Az én helyzetemben ez nagyon nem mindegy.

Vagy mégis? Konkrétabban: a saját élményeit meséli az író, vagy csak kitalálja? Az a beszédmód, ahogy a (kb. Tóth Kriszta-korúra saccolható) hang a szövegekben megnyilvánul, valamiféle koherens elbeszélőt sejtet, ebben nem érzek túl nagy veszélyt. Aztán

arról is szó kerül, hogy ez az elbeszélő foglalkozását tekintve író, Budapesten él, folyamatosan tömegközlekedik és rendszeresen fogyókúrázik. Közben pedig megfigyel, lejegyez, pontosan, szellemesen, néha meghatóan, ahogy egy ilyen íróhoz illik. A jobb szövegekben hol enyhébb, hol brutálisabb csavar: a szolid és elcsépelet MÁV-kritikának induló *Szólánc* az önfeltedten üvöltöző rasszista és a nekivadult